

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio quadragesima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

gressum religionis liberatur quis ab obligatione vxoris qua ei tenebatur per matrimonium initiatum, ita per baptismum liberatur quis ab obligatione qua tenebatur vxori per matrimonium etiam consummatum, & sic conuersus ad fidem & baptizatus non tenetur vxori quo ad thorum vel cohabitationem.

9 Sed nec istud videtur valere, quia per baptismum non morimur morte naturali, nec morte ciuili, sed morimur culpa solum, ergo per baptismum non liberamur, nisi a culpa & pena cuius debitores sumus ratione culpae, sed coniugium inter aliquos in infidelitate contractum, & obligatio qua oritur ex coniugio non est peccatum, nec pena debita peccato, ergo a neutro istorum liberatur quis per baptismum. In baptismo enim crimina soluuntur & non coniugia secundum Augu. Quod autem additur de ingressu religionis & baptismo non est simile, quia per ingressum religionis moritur quis ciuilitate mundo, propter quod soluitur matrimonium contractum per solum consensum, & non consummatum, in tantum quod remanens in seculo statim potest contrahere cum altero, & existens in religione si dispensaretur cum eo in casu quo dispensari potest in voto solenni, vt dictum fuit supra, posset contrahere cum alia, sed per baptismum nullus moritur, neque morte naturali, neque morte ciuili, & ideo non liberatur ab obligatione matrimonii, neq; initiati, neq; carnaliter consummati, alioquin posset statim cum alia contrahere, quod non est verum.

10 Ideo potest tertia ratio assignari, quae videtur conuenientior, scilicet quod infidelis conuersus ad fidem potest commanere cum infideli, & expediri si speret de eius conuersione (vt dicit Apost. 1. Corin. 7. quod sanctificatur vir infidelis per mulierem fidelem, & mulier infidelis per virum fidelem) Si autem non speret de eius correctione, sed potius appareat obstinatio in coniuge blasphemando Christum, & fidem, pertrahendo alterum ad infidelitatem, tunc potest & debet eam dimittere: sic enim locum habet id quod est prius dictum, quod sicut ille qui religionem ingreditur non tenetur ad obligationem prius factam si religioni repugnet, sic ille qui per baptismum religionem Christianam ingreditur non tenetur obligationibus in infidelitate contractis, si repugnet Christianae religioni. Et ideo si vxor non vult cohabitare cum viro sine contumelia creatoris, vel nititur alium pertrahere ad infidelitatem vel ad alias illicitas corruptelas, debet dimitti. Et hac rationem assignat beatus Aug. lib. de fide & operibus, & habetur. 28. q. 1. cap. vxoris legitimam. & ca. Iudei. in fine, vbi dicitur sic: Hoc ideo statutum est (scilicet quod fidelis dimittat infidelem) ne dum fidelis salutem quaerit infidelis, ipse potius cum ea infidelitatis perditionem inueniat.

11 Vnde circa hoc varia inuenitur consuetudo fuisse ecclesiae: in principio enim multi conuertebantur & de facili tam Gentiles quam Iudei, & ideo tunc habuit locum consilium Apostoli, vt fidelis maneret cum infideli propter spem facilis conuersionis, in processu vero Iudei obdurati sunt, Gentiles vero facilius conuertebantur vsq; ad tempora Constantini & ideo tunc etiam consilium fuit manere cum infideli, non cum Iudeo, sed Gentili: nunc vero vterq; obstinati sunt, & ideo non est bonum commanere cum aliquo eorum, sed statim debent separari, si infidelis ammonitus noluerit conuerti, sicut dicit capitulum praedictum, Iudei, & capitulum, saepe malorum consortia, & quam plura alia, & sic patet primum.

12 Quantum ad secundum sciendum quod fidelis aut dimittit infidelem volentem ei cohabitare sine contumelia saluatoris, & absq; eo quod pertrahat ipsum ad aliquid quod peccatum, & tunc fidelis cum altera non potest contrahere: si autem infidelis non velit cohabitare, sed discendat odio fidei, vel si cohabitatur, prorumpit in verba contumelia saluatoris, vel si nititur alterum pertrahere ad infidelitatem, tunc eo dimisso fidelis potest contrahere cum altero, si tamen antequam contraxerit infidelis conuertatur, tenebitur fidelis eum recipere, extra de diuortii. c. 4. quomodo autem haec duo stent simul, non est omnino clarum, quia si per contumeliam saluatoris soluitur matrimonium ipso iure, sicut dicit illud capitulum. 28. q. 2. si infidelis. vbi dicitur, quod contumelia creatoris soluit ius ma-

trimonii, tunc fidelis non tenetur recipere infidelem etiam si conuertatur, quia matrimonium quod semel solutum est non reintegetur nisi per liberum & nouum consensum: si vero praecedat, matrimonium non soluitur ipso iure per contumeliam creatoris: non videtur ergo quod infidelis possit cum alia contrahere, quia primum matrimonium quandiu durat impedit alium contrahendum, & dirimit contractum.

13 Ideo dicunt quidam quod ex quo infidelis non vult habitare cum fidele sine contumelia creatoris, statim solutum est matrimonium. Quod autem tenetur recipere vxorem si conuertatur antequam contrahat: dicunt quod hoc non est propter vinculum matrimonii, quod iam est solutum, sed solum propter fauorem fidei.

14 Alii dicunt quod non est solutum vinculum matrimonii, sed tunc est solutum quando cum alia contrahit: & cum dicunt iura quod contumelia creatoris soluit matrimonium ius, exponunt ius, non vinculum matrimonii, sed seruitutem cohabitationis, & redactionem debiti.

15 Quantum ad tertium verum infidelis recedens a fide potest contrahere postquam fidelis cum alia contraxit. Dicendum quod sic, si conuertatur cum solutum sit matrimonium hinc inde, non enim potest claudicare. Si autem non conuertatur dicunt quod in penam suae obstinationis interdictum est, vt non possit cum alio contrahere primo viuentis. Sed hoc est fatis mirum quod ecclesia tradat infidelibus leges contrahendi matrimonia.

16 Ad primum arg. dicendum quod conuersus ad fidem non debet dimittere infidelem absolute propter infidelitatem quam nouit, & in qua existens contraxit, sed propter blasphemiam creatoris, vel propter periculam suae subuersionis quando videt infidelem obstinatum vel nitentem eum pertrahere ad infidelitatem.

17 Ad secundum dicendum quod non est tantus amor serui ad dominum quantum est coniugum ad inuicem, & ideo non est tantum periculum subuersionis fidei in seruo per dominum infidelem, sicut in viro per vxorem & conuerso: & iterum vnus coniugum non obligatur alteri quasi possessio eius sicut seruus domino, sed per modum cuiusdam societatis quae non est congrua fidelis cum infideli, vt patet. 1. Cor. 5. & ideo non est simile de coniuge & seruo. Puto etiam quod si dominus infidelis neceret seruum fidelem pertrahere ad infidelitatem minus vel tormentis, quod licitum esset seruo discedere a domino, & in hoc casu dominus meritis perderet id quod iure haberet in seruo agendo contra Christum dominum omnium.

18 Ad tertium dicendum quod proles, aut peruenit ad perfectam aetatem & tunc potest liberè sequi quemcunq; parentum voluerit, vel est constituta in minori aetate, & tunc in fauorem fidei debet dari parenti fidei: vt habetur. 28. q. 1. ca. Iudei.

19 Ad rationes alterius partis potest simpliciter reponderi: prima enim probat quod propter periculum subuersionis, fidelis potest & debet discedere ab infideli, quod concessum est, & sic loquitur ibi Canon allegatus.

20 Ad secundum dicendum quod si ille qui conuertitur habeat plures vxores, licitum est ei tantum cum prima illarum remanere, quia illa vel fuit sola vera vxor vel fuit principalior: si autem fuit ei coniuncta in gradu ab ecclesia prohibito siue vterque conuertatur, siue alter, non propter hoc sunt separandi, quia infideles non sunt ad tria factus ecclesiae, extra de consanguini. & aff. de infidelibus. Sed si fuisset coniuncta in gradu a lege diuina vel naturali prohibito, quia haec omnes adstringit, tunc omnino essent separandi. Si autem contraxerit cum aliqua post repudium (cum repudium sit reprobatum a domino Mat. 19.) nullo modo potest cum illa manere extra de diuortii. gaudemus. habetur de his tribus casibus praedictis, &c.

Sententia huius distinctionis. XL.

in generali & speciali.

Nunc superest. Determinato in praecedentibus de impedimento cognationis. Et primo determinat de cognatione carnali. Secundo de affinitate ipsam conueniente. Tertio de cognatione spirituali. Secunda ibi. Nunc de affinitate dist. 41. Tertia dist. 42. iam de spirituali. Prima est principalis lectionis, & habet duas partes. Primo propo-

proponit quomodo cognatio carnalis habet matrimonium impedire. Secundo opponit in contrarium ibi. His autem occurrit. Prima habet duas. Primo enim premitit procerium, & ostendit interum. Secundo declarat quodam incidēs ibi. Quomodo autem gradus. Et ista in quatuor. Primo enim proponit computationem graduum secundum Isidorum. Secundo secundum computationem aliorum. Tertio declarat veram opinionem. Quarto redit rationem positionis. Prima ibi. Quomodo autē gradus. Secunda ibi. Alii verō. Tertia ibi. Varij nanq. Quarta ibi. Quare verō sex gradus. Proponit ergo Magister quod carnalis cognatio protenditur vsque ad septimum gradum, qui quando cognosci possunt, habent matrimonium impedire. Quidam autem dicunt quod vsq; ad sex gradus. Ratio autem diuersitatis est, quia quidam patrem & eius filios immediatos ponunt pro trunco, & extunc computant gradus secundum numerum descendendum ab eis, & sic sunt sex gradus solum. Alii verō ponunt patrem pro trunco & filios eius in primo gradu, & nepotes in secundo & sic deinceps. Et sic sunt septem gradus, & est solum diuersitas in modo computandi, & nō in personis, neq; in numero personarum: impediebatur autem matrimonium inter consanguineos secundum iura antiqua vsq; ad prædictos gradus, sed reuocatur est postea per decretalem dicentem quod consanguinitas non impedit matrimonium, nisi vsq; ad quartum gradum inclusiue, verū tamen Isidorus qui posuit cōsanguinitatem impedire matrimonium vsq; ad sex gradus assignauit quandam congruentiam, videlicet quod sicut sex ætatibus mundi generatio & hominum status finitur, ita propinquitas generis sex gradibus terminatur: secundum illos verō qui ponebant septem gradus consanguinitatis fiebat alia adaptatio, quod sicut post hanc vitam que septem diebus agitur ecclesia Christo iungitur, sic post septem gradus consanguinitatis vir & mulier possunt per matrimonium copulari. Postea opponit per Grego. qui concessit Anglicis remanere in matrimonio contracto in quarto gradu, & respondet adhuc quod illa concessio fuit specialis, quia Anglici tunc erant noui in fide, &c.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum consanguinitas impediatur matrimonium.

Circa distinctionem istam queritur de consanguinitate: vtrum impediatur matrimonium. Et videtur quod non: quia eorum que sunt magis similia conuenientior est coniunctio. Omne enim animal diligit sibi simile, & omnis caro ad sibi simile coniungitur Ecclē. 13. sed consanguinei sunt propinquiores, & similiores, ergo sibi conuenientius per matrimonium coniunguntur.

2 Item nulla mulier potest esse propinquior viro quā Eua Adæ, de cuius costa fuit formata, vt habetur Gen. 2. sed Eua fuit coniuncta Adæ matrimonialiter, ergo & cæteræ possunt coniungi quantumcunq; propinquæ.

3 IN contrarium arguitur sic, illud quod impedit bonum proli debet impedire matrimonium. Sed consanguinitas est huiusmodi, dicit enim Greg. in litera experimento didicimus ex tali coniugio sobolem non posse lucere, ergo consanguinitas impedit matrimonium. Item Leuit. 18. omnis homo ad proximam sui generis nō accedet.

4 **R**ESPONSIO. Videndum est primò quid sit consanguinitas. Et qualiter distingatur per lineas & gradus. Secundo quo iure consanguinitas impedit matrimonium, & vsq; ad quorum gradum.

5 Quantum ad primum sciendum est quod cōsanguinitas est vinculum personarum ab eodem stipite descendendum carnali propagatione contractum, hoc autē vinculum, seu propinquitas sicut & omnis amicitia fundatur in communicatione triplici, scilicet nature, curæ, & disciplina nature, quia omnes consanguinei descendunt per carnis propagationem ab vno stipite, qui est communis eorum parens, curæ quia parentum cura protenditur ad filios, nō solum immediatos, sed etiam ad filios filiorum quotquot videre possunt, & disciplina, quia proles sub patris potestate & subiectione debet esse. Linea verō consanguinitatis est ordinata collectio personarum consanguinis

nitate coniunctarum. Et hæc est triplex secundum triplicem habitudinem quam habent consanguinei adinuicē. Vna est principiati ad principium, vt filii ad patrem, auum prouum, & supra, & secundum hanc accipitur linea ascendentium. Alia est principiati ad principium, vt patris ad filium, nepotem, pronepotem & infra, & secundum hanc accipitur linea descendentium quæ non est realiter alia à linea ascendentium, sed eadem accepta secundum alium & alium modum computandi, quia secundum vnam fit inceptio à superiori descendendo, & secundum aliam ab inferiori ascendendo. Tertia habitudo est eorum qui sunt ab vno principio, sicut fratrum qui sunt ab eodem patre & matre, & nepotum, qui sunt ex duobus fratribus vel sororibus, & sic deinceps, & secundum hanc accipitur linea collateralium.

6 Gradus verō est habitudo determinatæ distantie personæ à persona, computantur autem gradus consanguinitatis hoc modo in linea enim ascendentium & descendentium cōputandæ sunt personæ mediæ inter illos, de quibus queritur, quod si nulla sit media tunc sunt in primo gradu, vt pater & filius descendendo vel filius & pater ascendendo. Si verō sint aliquæ mediæ computatis eis cum extremis quot sunt personæ, vna minus tot sunt gradus, verbi gratia, si queratur per quot gradus distat à forore pronepos eius, computentur personæ mediæ, scilicet foror, filius eius, nepos, pronepos, qui cū sint quatuor per tres gradus distat foror à pronepote. Ratio huius est, quia cum gradus sit certa distantia propinquitatis, gradus nō potest esse eiisdem ad seipsum sicut nec propinquitas, & ideo gradus semper supponit personam aliquam, cui secunda addita facit gradum, & per rationem eandē tertia addita secundæ, & quarta tertie, & sic semper, vt fit numerus graduum iuxta numerum personarum, vna excepta, & hæc computatio graduum in linea ascendentium & descendentium communis est apud omnes.

7 In linea verō collateralium quæ non est eorum quorum vnus descendit ab alio, sed eorum qui descendunt à communi principio, aliter computantur gradus secundum canones, & aliter secundum leges, secundum canones enim computantur hoc modo, videndum est vtrum personæ de quibus queritur, æqualiter distent à communi stipite aut inæqualiter, si æqualiter quoto gradu distat quilibet earū à communi stipite, toto gradu distat inter se, verbi gratia, filii duorum fratrum, ita se habent quod quilibet eorum distat à communi stipite in secundo gradu secundum lineam rectā, & in eodem gradu distat inter se secundum lineam collateralē. Si autem distent inæqualiter, tunc quoto gradu remotior illorum distat à stipite communi, toto gradu distat inter se, verbi gratia, sit foror communis parens vel stipes, ego nepos secundum vnam lineam, tu verō pronepos secundum aliā, si queritur quoto gradu ego disto à te, debet responderi quod tribus, quia toto gradu tu qui es remotior distas à communi parēte à quo ego non disto nisi in gradu secundo.

8 secundum verō leges aliter cōputantur gradus, quia secundum eas duo fratres sunt in secūdo gradu, filii duorum fratrum in quarto, nepotes eorum in sexto, & sic duplicantur gradus secundum computationem legalem supra computationem canonicam, ratio diuersitatis est, quia leges attendunt descensum à communi patre ex vtraq; parte. Et quia quilibet filius distat à patre vno gradu, ideo dicitur distare inter se duobus gradibus. Canones verō non attendunt naturam personarū descendentium. Sed quantitatem descensus quæ cum sit vna in duobus fratribus respectu patris, non dicuntur distare inter se nisi vno gradu, & sic patet primū scilicet quid sit consanguinitas, quid sit linea cōsanguinitatis, quid gradus & qualiter in linea compute tur.

9 Quantum ad secūdum dicendū est, quod consanguinitas secundum lineam ascendentium & descendentium impedit de iure naturali matrimonium quo ad omnem gradum. Consanguinitas verō secundum lineam collateralē impedit de iure diuino matrimonium in primo gradu, puta inter fratrem & sororem, & ceteros primi gradus, vt patet Leuit. 18. sed de iure positiuo impedit vsq; ad quartum gradum inclusiue. Ratio primi est duplex. Prima, quia secundum dictāmen rationis naturalis maior reuertem

reuerentia debetur patri vel matri quam debeatur cōiun-
gi. Sed quicunq; sunt in linea ascendētiū vel descendē-
tiū se habent, vt parēs ad prolem, vel proles ad paren-
tem mediātē vel immediātē, vtraq; enim linea est eorum
tantum quorum vnus descendit originaliter ab alio, ergo
si iungerentur matrimonialiter, iugeretur pater filie, vel
mater filio, mediato vel immediato, & sic superioritas pa-
rentum respectu filiorum periret transiens in societatem
coniugum, quod est contra ius naturale. Magis est enim
contra instinctum naturæ si filius ducat matrem in vxor-
em, quam si pater ducat filiam, quia plus derogatur reue-
rentiæ matris, eo quod vxor in nullo debet esse superior
viro, sed est ei par solum quo ad carnale debitum, & in
omnibus aliis est subiecta viro, qui est caput mulieris, vt
habetur. 1. Cor. ii. propter hoc dominus à principio insti-
tuit matrimonium exclusit patrem & matrem. Gen. 2.
dicens propter hoc relinquet homo patrem & matrem,
quia hanc copulam horrent quedā bruta animalia, quā-
diu cognoscant parēs suos, vt recitat Philosophus. s. de
animalibus, de camelo & equo. Secunda ratio est, quia fe-
ries generationis debet procedere & nō retrocedere. Sed
aliquo modo retrocederet si proles iungeretur parenti ad
opus generationis, esset etiam confusio consanguinitatis
quia proles genita ex filio & matre esset patri frater, aut
soror, quia ex eadē matre, & genita ex patre, & filia esset
matri frater vel soror, quia ex eodem patre, & simul cum
hoc filius eius, aut filia quod est inconueniens, quia secun-
dum vnum deberetur ei paritas, secundum aliud subiectio
& inferioritas, quare inconueniens est ex solo dictamine
rationis naturalis quod iungantur per matrimonium pa-
ter & filia, filius & mater, & omnes quotquot sunt in re-
cta linea ascendentiū & descendentiū.

10 Propter quod bene dicunt quidam, quod si Adam
& Eua viuerent non haberent in posteris cui nuberent.
Præter istas personas aliæ exclusæ sunt à matrimonio de
iure diuino veteris legis. Illæ scilicet quæ sunt in primo
gradu consanguinitatis in linea collateralī. Ratio huius
est, quia secundarius finis matrimonii est confederatio
hominum, & multiplicatio amicitii dum homo se habet
ad consanguineos vxoris aliquo modo sicut ad suos. Sed
inter illos qui attinent sibi in primo gradu consanguini-
tatis est sufficiens amicitia naturalis, quæ etiam conferua-
tur & augetur per cohabitationem mutuam, tales enim
quandiu sunt sub cura parentum simul habitant, & ideo
si iungerentur per matrimonium nulla noua amicitia ac-
cresceret, propter quod rationabiliter prohibetur talium
coniunctio. Aliam rationem quidam assignant. f. quod
matrimonium ordinatur ad repressionem concupiscentiæ.
Sed concupiscentia non reprimeretur, sed potius augere-
tur, si inter illas personas quas oportet in eadem domo
conuersari esset concessa copula matrimonii, quare lex di-
uina rationabiliter prohibet talem copulam.

11 Sed istud non videtur, quia matrimonium non ordi-
natur ad repressionem concupiscentiæ, nisi quatenus per
actum matrimonii satisficit ei, vt non incidat vel minus in-
cideret ad illicitam corruptelam. Sed hoc modo quæ repri-
meretur concupiscentia per matrimonii contractum in-
ter consanguineos primi gradus, sicut per matrimonium
contractum inter quosq; extraneos, quare &c. Item quid
hoc est dictum quod augetur concupiscentia si carnalis co-
pula esset licita inter personas quæ cōsueuerunt in eadem
domo manere? quia per omne matrimonium obligatur
coniugis ad simul manendum, etiam qui aliās cōmanere
non debuerint, si ergo cōmanere simul est augmentum
concupiscentiæ, sequeretur quod per omne matrimonium
augetur concupiscentia. Tenenda est ergo prima ratio,
quia illa est conuenientior. Et per eandem rationem de
iure positio prohibiti sunt secundum antiqua iura copu-
lari matrimonialiter vsq; ad septimum gradū, imo quā-
diu maneret notitia consanguinitatis, vt habetur. 1. qu. 3.
cap. progeniem suam, & duobus capitulis sequentibus.
Sed tres vltimi gradus reuocari sunt per concilium gene-
rale, vt habetur extra de consanguinitate, & affi. cap. non
debet, prohibitio enim in tribus vltimis gradibus erat
inutilis & periculosa, inutilis, quia refrigerante charitate
iam ad alios tres gradus parum extendebat se vinculum
naturalis amicitie, erat etiā periculosa, quia propter mul-
tiplicationem consanguineorum & obliuionem vix pos-
terat obseruari prohibitio sine multa transgressione, vsq;
verò ad quartum gradum manet prohibitio, quia memo-
ria consanguinitatis vsque ad illum gradum satis tenetur
per certitudinem, quia complures viuunt vsque ad quartam
generationem.

12 AD primum arg. dicendum quod quantum similitudo
& propinquitas valeat ad coniunctionem, non tamen
ad omnem modum coniunctionis, melius namque
coniungitur forma materię, quā materia materię, & for-
ma formæ, sic similitudo propinquoꝝ quantum valeat
ad coniunctionem naturalis amicitie, non tamen ad con-
iunctionem matrimonialē, per quam debet amicitia ad
extraneos dilatari.

13 Ad secundum dicendum quod Eua non attinebat
Adā in aliquo gradu consanguinitatis, quia non fuit for-
mata ex eo per viam naturalis generationis, sed miracu-
lose, per quem modum potuit de costa fieri equus sicut
Eua, & ideo non est simile de ea & de aliis propinquis se-
cundum gradum consanguinitatis.

14 AD argumenta alterius partis patet responso ex
dictis.

**Sequitur arbor consanguinitatis ad cla-
ram & facilem intelligentiam
prædictorum.**